

LII

Разказъ за Зографскитѣ мъченици

Византийскитѣ императорѣ Михаилъ Палеологъ, за да си оздрави подкрепата на източнитѣ латински владѣтели, обявилъ се за съединението на западната и източната църкви, подѣ върховенството на папата. Съединението било прогласено на Лионския съборъ въ 1274 г. Опозицията била силна въ Цариградъ и въ Света-гора. Срещу протеститѣ и бунтоветѣ на православнитѣ било употребено насилие. Нѣкои отъ грѣцкитѣ светогорски манастири били принудени да приематъ унията. Кораво се държалъ за православието българскитѣ Зографски манастиръ, но горко си изпатилъ. Той билъ нападнатъ отъ латински банди, които го опленили и запалили манастирската кула, съградена нѣкога отъ Асѣня II, и тамъ загинали 22 монаси и 4 свѣтски лица. Тогава били унищожени много книги и скъпоценни църковни вещи, останали отъ българскитѣ царе Симеона, Петра и Ивана Асѣня.

Това събитие е описано на грѣцки, въ ръкописъ въ Протата, и на български. Преразказано е и въ Аѳонскій патерикъ, II, 7-о издание (1897 г.), стр. 233—249. Срв. сжщо у Филарета, Святые южныхъ славянъ, Спб. 1894, стр. 229—231. Българскитѣ текстъ, по преписъ отъ XVI в., български изводъ, е билъ изнесенъ отъ В. Григоровича и сега се намира въ Румянцевския музей въ Москва, № 1706 на Григоровичевата сбирка, гдето имаме възможность да направимъ отъ него фотографска снимка. Той биде печатанъ отъ Радченко въ Кіев. Унив. Извѣстія, 1898 г., № 9, стр. 116—117. Радченско, като има предъ видъ думитѣ *Азыкъ нахѣдѣщій*, подѣ които иска да разбере турцитѣ, приема, че разказътъ ще да е билъ писанъ при нашествието на турцитѣ въ България, XIV в. Вгледаме ли се обаче по-добре въ съответния контекстъ на тия думи, ще разберемъ, че авторътъ на разказа, самъ зографецъ, се моли на Зографскитѣ мъченици да закрилятъ малкото зографско братство отъ вѣлцитѣ еретици (католици) и отъ нападатели, подобни на ония, които бѣха разорили Зографския манастиръ. Ние мислимъ, че разказътъ е билъ написанъ не много късно следъ латинското нападение въ Зографъ въ 1275 г. 10 октомврий, може би